

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๖ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสมชาย อนุพันธ์

๒. เลขประจำตัวประชาชน

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๓๗ ม. ๑๐ ต. บางโหลง อ. บางพลี จ. สมุทรปราการ

โทรศัพท์ ๐๘๕-๑๓๕-๐๙๙๘

ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๕

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

คณะ/สาขาวิชา สาขาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ เป็นวิทยากร, ขับรถรับจ้าง

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี (๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน)

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗



ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก มะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ ๔ และมะนาว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๔ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. แปลงเรียนรู้การตัดแต่งกิ่งต้นมะม่วง
๒. แปลงสาธิตการสำรวจและการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมะม่วง
๓. แปลงเรียนรู้การผลิตมะม่วงคุณภาพมาตรฐาน GAP
๔. แปลงขยายพันธุ์มะม่วง และมะนาวบนตอมะขวิด

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
๒. ฐานเรียนรู้การทำกระถางต้นไม้ปูนปั้นผสมเม็ดโฟม
๓. ฐานเรียนรู้การผลิตน้ำส้มควันไม้และถ่าน ด้วยเตาซูปเปอร์ชัน
๔. ฐานเรียนรู้การเพาะเลี้ยงชันโรง
๕. ฐานเรียนรู้การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๑๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๑.๑ การจัดการและปรับปรุงบำรุงดิน
- ๔.๑.๒ การปลูกและดูแลต้นมะม่วง
- ๔.๑.๓ การจัดการมะม่วงหลังการเก็บเกี่ยว
- ๔.๑.๔ การผลิตมะม่วงตามหลักปฏิบัติมาตรฐาน GAP
- ๔.๑.๕ การขยายพันธุ์มะนาวบนตอมะขวิด
- ๔.๑.๖ การเพาะขยาย และใช้ประโยชน์จากสารชีวภัณฑ์

๔.๒ หลักสูตรเสริม จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๒.๑ การผลิตน้ำส้มควันไม้และถ่าน ด้วยเตาซูปเปอร์ชัน
- ๔.๒.๒ การเพาะเลี้ยงชันโรง
- ๔.๒.๓ การทำน้ำหมักชีวภาพ
- ๔.๒.๔ การทำน้ำสมุนไพรไล่แมลง
- ๔.๒.๕ การปลูกผักระบบไฮโดรโปนิกส์
- ๔.๒.๖ การทำมะนาวแพนซี และมะม่วงแพนซี



๔.๓ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก.

ชื่อหลักสูตร : การขยายพันธุ์มะนาวบนตอมะขวิด

วัตถุประสงค์ : เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคการขยายพันธุ์มะนาวด้วยวิธีการเสียบยอดบนตอมะขวิด ซึ่งมีความแข็งแรง ทนแล้ง ทนน้ำท่วม และระบบรากสามารถทนน้ำได้ไกล ช่วยให้ต้นมะนาวสามารถเจริญเติบโตได้ดี ให้ผลผลิตดก น้ำมะนาวมีกลิ่นหอม คุณภาพดี และมีอายุการให้ผลผลิตที่ยาวนาน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มรายได้และลดความเสี่ยงของเกษตรกรในการปลูกมะนาวเชิงพาณิชย์

เนื้อหาหลักสูตร:

- ความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางชีววิทยาและสรีรวิทยาของมะนาวและมะขวิด
- หลักการและเหตุผลในการเลือกใช้ตอมะขวิดสำหรับการขยายพันธุ์มะนาว
- ขั้นตอนและเทคนิคการเสียบยอดมะนาวบนตอมะขวิด โดยเน้นการเสียบบริเวณส่วนกลางค่อนไปทางปลายกิ่ง ซึ่งพบว่าจะช่วยให้การติดผลเป็นไปอย่างดกและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคาดว่าเป็นบริเวณที่สามารถลำเลียงอาหารไปเลี้ยงยอดได้ดีกว่าการเสียบบริเวณโคนกิ่งหรือติดกับแกนลำต้น
- การดูแลและการจัดการต้นมะนาวหลังการเสียบยอด
- การทำมะนาวแพนซี ซึ่งเป็นเทคนิคการเสียบยอดพืชในวงศ์เดียวกัน เช่น ส้มโอ มะกรูด มะสังข์ และมะตูม บนต้นเดียวกัน เพื่อสร้างความแปลกใหม่และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ : ดำเนินการในรูปแบบการบรรยายควบคู่กับการสาธิตในแปลงจริง โดยนำผู้เข้ารับการอบรมเข้าศึกษาดูงานและสังเกตขั้นตอนการเสียบยอดจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฝึกปฏิบัติจริงในแปลง เพื่อให้เกิดทักษะและความมั่นใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ



๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

ทางกลุ่มได้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูลและประเด็นปัญหาในพื้นที่ ทางกลุ่มได้จัดประชุมร่วมกับสมาชิกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อรวบรวมข้อมูลสถานการณ์การผลิต ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในพื้นที่ ทั้งในด้านการผลิต การตลาด การจัดการปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีที่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน

๒. การจัดทำข้อเสนอประเด็นนำเสนอ หลังจากการรวบรวมข้อมูล ทางกลุ่มได้ทำการสรุปและจัดทำข้อเสนอในรูปแบบหัวข้อหรือโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ พร้อมทั้งระบุวัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ และความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคการเกษตรของจังหวัด

๓. การเข้าร่วมประชุม SCP ระดับจังหวัด (Single Command Provincial) ทางกลุ่มได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด โดยนำประเด็นที่ได้จากการประชุมร่วมกับ ศพก. และกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ เข้าหารือและนำเสนอในที่ประชุม เพื่อให้คณะกรรมการฯ พิจารณาและบรรจุเป็นแผนปฏิบัติการบูรณาการของจังหวัด ทั้งนี้ ทางกลุ่มได้ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาย่างรอบด้าน เพื่อให้แผนงานที่จัดทำขึ้นตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔. แนวทางในการติดตามและประเมินผล ภายหลังการประชุม ทางกลุ่มได้มีการติดตามความคืบหน้าของแผนปฏิบัติการที่เสนอไป โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบว่าประเด็นหรือโครงการที่ได้เสนอได้รับการบรรจุในแผน และมีการดำเนินงานตามที่กำหนด พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในกรณีที่พบอุปสรรคหรือปัญหาในการปฏิบัติงาน



๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ดำเนินการโดยมีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

๑. การประชุมร่วมฯ คณะกรรมการ ศพก. เพื่อระดมความคิดเห็น รับฟังปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากเกษตรกรสมาชิกศพก.ในพื้นที่

๒. การถอดบทเรียนและสรุปข้อมูล จากข้อมูลที่ได้ในที่ประชุม ทางศพก. ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของพื้นที่ เช่น ปริมาณผลผลิต ปัญหาการตลาด ต้นทุนการผลิต ความต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการหรือเทคโนโลยี

๓. การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ คณะกรรมการ ศพก. ได้ร่วมกันจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ โดยบูรณาการข้อมูลที่ได้รับจากการประชุม ทั้งในส่วนปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไข พร้อมกำหนดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาที่ต้องใช้

๔. ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ ได้แก่ คณะกรรมการศพก., เกษตรกรสมาชิก ศพก., เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในอดีต เนื่องจากครอบครัวประกอบอาชีพจำหน่ายอาหารประเภทต้มยำ ซึ่งมีรสชาติอร่อยเป็นที่ยอมรับของลูกค้า เพราะใช้มะนาวแท้เป็นวัตถุดิบสำคัญ อย่างไรก็ตาม ราคามะนาวมีความผันผวนและมีราคาสูงในบางช่วง ส่งผลให้ต้นทุนการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดปัญหาด้านรายได้ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีการปรึกษาเกษตรกรรายหนึ่งในพื้นที่ และได้รับคำแนะนำให้ทดลองปลูกมะนาวโดยใช้วิธีเสียบยอดบนต่อมะขวิด เนื่องจากมะขวิดมีระบบรากแข็งแรง หาอาหารเก่ง ทนแล้ง และทนน้ำท่วมได้ดี ซึ่งจะช่วยให้มะนาวติดผลดกและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ จึงได้มีการทดลองซื้อกิ่งพันธุ์มาฝึกเสียบยอด แม้ครั้งแรกยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่ได้ศึกษาหลักวิชาการและเทคนิคการเสียบยอดเพิ่มเติม จนในที่สุดสามารถทำได้สำเร็จ ทำให้ได้ต้นมะนาวที่ให้ผลดก น้ำเยอะ และมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์ จากความสำเร็จดังกล่าว ได้มีการพัฒนาต่อยอดโดยทดลองนำกิ่งพันธุ์ของพืชในวงศ์เดียวกัน เช่น มะกรูด ส้มโอ มะตูม มาทำการเสียบยอดร่วมกันบนต้นเดียวกัน จนเกิดเป็น “มะนาวแพนซี” และต่อมาได้ขยายแนวคิดนี้ไปสู่การทำ “มะม่วงแพนซี” ซึ่งกลายเป็นจุดเรียนรู้สำคัญที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในการปลูกมะม่วง ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการห่อผลจากเดิมมาใช้ ถุงคาร์บอน ซึ่งช่วยให้ผลผลิตมีผิวสวย ลดปัญหาการทำลายของแมลงและเชื้อโรค ส่งผลให้มะม่วงขายได้ราคาสูงขึ้น สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร และเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการนำเทคโนโลยีและหลักวิชาการมาใช้ในการผลิตอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งหมดนี้เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การทำเกษตรตามหลักวิชาการและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม จะช่วยยกระดับคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุน และสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้ การทำการเกษตรในรูปแบบดั้งเดิมมักมีการพึ่งพาการใช้สารเคมี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคและผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิต โดยหันมาใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ ลดต้นทุนการผลิต และส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว



๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาที่พบในช่วงแรก คือการระบาดของเพลี้ยไฟ ซึ่งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากเนื้อเยื่อพืช ทำให้เกิดอาการใบหงิกงอ ยอดอ่อนชะงักการเจริญเติบโต และด้วงหนวดยาว ตัวเต็มวัยของด้วงหนวดยาวจะวางไข่บริเวณเปลือกต้นหรือกิ่งของมะม่วง เมื่อฟักเป็นตัวหนอน หนอนจะเจาะเข้าไปกัดกินเนื้อเยื่อชั้นในของลำต้นหรือกิ่งไม้ ทำให้ท่อน้ำท่ออาหารของต้นมะม่วงเสียหาย ทั้งสองชนิดนี้ หากไม่ควบคุม จะทำให้ ผลผลิตมะม่วงลดลง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ในช่วงแรกพึ่งพาสารเคมี แต่ฤทธิ์อยู่ได้ไม่นาน ไม่ถึงเดือนก็กลับมาอีก จึงได้หาวิธีที่จะช่วยจัดการปัญหาโดยพึ่งพาสารเคมีให้น้อยที่สุด ต่อมาจึงได้หาวิธีการทำน้ำสมุนไพรเพื่อไล่แมลงโดยสับเปลี่ยนสูตรน้ำสมุนไพรเรื่อยๆ เพื่อให้แมลงเกิดความเคยชิน และสร้างภูมิคุ้มกันได้ ปรากฏว่าการใช้น้ำสมุนไพรในการไล่แมลง มีประสิทธิภาพดีมาก มีฤทธิ์ไล่แมลงได้นาน ๒ เดือน ฉีดพ่น ๑ ครั้งก็สามารถป้องกันได้ และผลผลิตก็มีความปลอดภัย มั่นใจต่อผู้บริโภค

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

ได้มีการนำหลักวิชาการ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเกษตรมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ป้องกันและลดความเสียหายจากศัตรูพืช รวมถึงเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต โดยมีแนวทางการปรับใช้งานดังนี้

- การใช้สารแคลเซียมโบรอนเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตมะม่วง มีการนำ แคลเซียมโบรอนมาใช้ฉีดพ่นในระยะออกดอกและติดผลอ่อนของมะม่วง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของผนังเซลล์ในผลมะม่วง ป้องกันปัญหาผลหลุดร่วงก่อนถึงระยะเก็บเกี่ยว และลดปัญหาผลแตก ส่งผลให้ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผลผลิตมีรูปร่างและขนาดสม่ำเสมอ เป็นที่ต้องการของตลาด

- การใช้กระดาษคาร์บอนห่อผลมะม่วงเพื่อป้องกันศัตรูพืชและรักษาคุณภาพผิวผล มีการใช้ กระดาษคาร์บอน มาห่อผลมะม่วงในระยะผลโต เพื่อป้องกันการทำลายจากแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยไฟ ตลอดจนป้องกันแสงแดดและลมที่อาจทำให้ผิวผลเกิดรอยหรือความเสียหาย ซึ่งช่วยให้ผิวของผลมะม่วงมีความเรียบเนียน สีสวย เพิ่มโอกาสในการจำหน่ายผลผลิตในตลาดระดับพรีเมียมและจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น

- การใช้น้ำสมุนไพรเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีการนำ สารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น สะเดา ตะไคร้หอม และพืชสมุนไพรอื่น ๆ มาใช้ในการป้องกันและไล่แมลงศัตรูพืช เพื่อลดการใช้สารเคมีสังเคราะห์ ลดต้นทุนการผลิต ลดปัญหาสารตกค้างในผลผลิต และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งยังช่วยรักษาสุขภาพของผู้บริโภคและผู้ปฏิบัติงานในแปลงเกษตร

- การเพาะเลี้ยงชั้นโรงเพื่อช่วยผสมเกสรในแปลงมะม่วง ได้มีการนำ ชั้นโรง มาเพาะเลี้ยงในพื้นที่เพื่อช่วยผสมเกสรดอกมะม่วง ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการติดผลและเพิ่มปริมาณผลผลิต เนื่องจากชั้นโรงมีพฤติกรรมเก็บรวบรวมเกสรได้ดี สามารถทำงานได้แม้ในช่วงเช้าหรือช่วงที่มีแสงแดดน้อย อีกทั้งยังไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานในแปลง ช่วยส่งเสริมระบบนิเวศให้มีความสมดุลและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๒.๑ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลศึกษาคุณสมบัติของสารหรือเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เช่น แคลเซียมโบรอน กระจกคาร์บอน สมุนไพร หรือชั้นโรง ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ข้อดี ข้อจำกัด วิธีใช้ และต้นทุน

๒.๒ เข้าร่วมการฝึกอบรมหรือศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น เอกสารวิชาการ การสาธิตของหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร หรือศึกษาจากเกษตรกรต้นแบบ

๒.๓ การวางแผนการนำเทคโนโลยีมาใช้ กำหนดระยะเวลาและช่วงที่เหมาะสมในการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น

- การฉีดพ่นแคลเซียมโบรอน ในระยะออกดอกและติดผลอ่อน
- การห่อผลมะม่วงด้วยกระจกคาร์บอน ในระยะที่ผลเริ่มโตจนใกล้เก็บเกี่ยว
- การใช้สารสกัดสมุนไพรในช่วงที่เริ่มพบการระบาดของแมลงศัตรูพืช
- การปล่อยชั้นโรงในแปลงในระยะที่มะม่วงออกดอก เพื่อเพิ่มการผสมเกสร



๒.๔ คำนวณปริมาณสารหรือวัสดุที่ต้องใช้

- จัดเตรียมสารแคลเซียมโบรอน กระจกคาร์บอน หรือสารสกัดสมุนไพรตามสูตรหรือความเข้มข้นที่เหมาะสม
- จัดหาอุปกรณ์ เช่น เครื่องพ่นสาร สายรัดห่อผล ภาชนะเลี้ยงชั้นโรง เป็นต้น

๒.๕ การปฏิบัติในแปลงเกษตร

- ฉีดพ่นแคลเซียมโบรอนตามอัตราที่กำหนดในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการหลุดร่วงของผลมะม่วง
- ห่อผลมะม่วงด้วยกระจกคาร์บอน โดยเลือกห่อผลที่มีขนาดเหมาะสม เพื่อป้องกันแมลงและรักษาคุณภาพผิวผล
- พ่นหรือฉีดสารสกัดสมุนไพรตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันและลดการระบาดของแมลงศัตรูพืช
- ติดตั้งโรงชั้นโรงภายในแปลงเพื่อต้องการให้ชั้นโรงช่วยผสมเกสรในช่วงที่มะม่วงออกดอก

๒.๖ การติดตามและประเมินผล

- ตรวจสอบผลการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เช่น ติดตามอัตราการหลุดร่วงของผล การเข้าทำลายของแมลง และคุณภาพผิวของผลผลิต
- บันทึกข้อมูลผลผลิต ต้นทุน และปัญหาที่พบ เพื่อใช้ปรับปรุงการปฏิบัติในรอบถัดไป
- ประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว ช่วยให้สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งในด้านการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การควบคุมศัตรูพืช ตลอดจนการรักษาคุณภาพและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น

ในการทำการเกษตรของศูนย์เครือข่าย ศพก. ได้มีการนำหลักวิชาการมาใช้ในการกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีความยั่งยืน ทั้งในด้าน การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม และเทคนิคการปลูกพืช ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และด้านทานโรคแมลง

๓.๑ การเลือกต่อพันธุ์ที่แข็งแรงและทนทาน **ในกรณีของมะนาว** ได้เลือกใช้ต่อมะขวิด เนื่องจากมะขวิดเป็นพืชที่มีรากแข็งแรง หาอาหารเก่ง ทนต่อสภาพแห้งแล้ง และทนน้ำท่วมได้ดี เมื่อนำมะนาวพันธุ์ดีมาเสียบยอดบนต่อมะขวิด จะทำให้ต้นมะนาวมีความแข็งแรง ทนทานต่อโรคและแมลง และให้ผลผลิตที่ดก น้ำเยอะ กลิ่นหอม คุณภาพสูง ในกรณีของมะม่วง ได้เลือกใช้ต่อมะม่วงพื้นถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีความแข็งแรง ทนต่อโรคแมลงในพื้นที่ และสามารถปรับตัวได้ดีกับสภาพภูมิอากาศ นำมาทำการเสียบยอดกับพันธุ์มะม่วง น้ำดอกไม้เบอร์ ๔ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีความต้องการสูงในตลาด ผลผลิตมีรสชาติดี สีสวย และเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ

๓.๒ ขั้นตอนการเสียบยอด

- คัดเลือกกิ่งพันธุ์ที่มีสุขภาพดี ไม่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลาย
- ทำการตัดยอดต่อให้ได้ความสูงตามต้องการ ใช้มีดคมสะอาดทำแผลบนต่อ
- ตัดกิ่งพันธุ์ให้เป็นลิ้มเข้ากับรอยแผลบนต่อ แล้วประกบให้แนบสนิท
- ใช้เทปพลาสติกพันรอยต่อให้แน่น ป้องกันการระเหยน้ำ
- ดูแลรักษารอยต่อให้ชื้นและป้องกันแมลงจนกว่ากิ่งจะเชื่อมติดกันอย่างสมบูรณ์

ผลจากการปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชตามหลักวิชาการ ช่วยให้ต้นพืชมีความแข็งแรง ด้านทานโรคและแมลงได้ดี ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ได้มากขึ้น ลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียผลผลิต และช่วยให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น



๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) มะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ ๔ พื้นที่ปลูกจำนวน.....๕๕๐.....(ตัน)

๑.๒) มะนาวแป้นพวง,แป้นรำไพ พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒๕๐.....(ตัน)

๑.๓) กลั้วน้ำว้ามะลือ่ง พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑,๐๐๐.....(ตัน)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาเบญจพรรณ จำนวน.....๑๕๒.....(ไร่)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ให้ระบุต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้ามะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ ๔ มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ปุ๋ยสูตรเสมอ (๑๕-๑๕-๑๕) ใช้ ๑/๒ กระสอบ/ไร่ เป็นเงิน ๗๐๐ บาท/ไร่/ปี

๑.๒) ปุ๋ยคอก, ขี้วัว ใช้ ๑๐ กระสอบ /ไร่ เป็นเงิน ๔๐๐ บาท/ไร่/ปี

๑.๓) แคลเซียม+โบรอน เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่/ปี

๑.๔) ค่าน้ำมันเบนซิน เครื่องตัดหญ้า (๑ ลิตร/ไร่/) เป็นเงิน ๓๓ บาท/ไร่/เดือน (๓๙๖บาท/ปี)

๑.๕) ค่าแรง (๕๐๐บาท/วัน/๓ ไร่) เป็นเงิน ๑๗๐ บาท/ไร่/วัน

(ทำงาน ๑๕๐ วัน / ปี) รวมเป็นเงิน ๒๕,๕๐๐ บาท / ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒๗,๒๙๖ บาท/ไร่

รายได้ (ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย ๒,๕๐๐ กก. / ไร่ ราคาขาย ๒๕ บาท/กก.) เป็นเงิน ๖๒,๕๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรูปแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ตะไคร้ มะรุม ขายได้ ๓๐๐-๕๐๐ บาท / วัน (ราคาขาย กก.ละ ๑๐ บาท)

เฉลี่ยรายได้วันละ ๓๐๐-๕๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ขายกิ่งพันธุ์มะนาว, มะม่วง กิ่งละ ๑๕๐ บาท จำนวน ๕๐ กิ่ง/เดือน

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๗,๕๐๐ บาท/เดือน

๓) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ผลผลิตมะนาว ๑๐๐ ต้น * ๔๐ กก./ต้น * ราคาขาย ๓๐ บาท/กก = ๑๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

- ผลผลิตมะม่วง ๒๐๐ ต้น * ๑๐๐ กก./ต้น * ราคาขาย ๒๐ บาท/กก = ๔๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๕๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง (เกษตรกรต้นแบบ)

- มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากการนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาปรับใช้ เช่น การเสียบยอดมะนาวบนตอมะขวิด การใช้ถุงคาร์บอนห่อผลมะม่วง การใช้แคลเซียมโบรอนเพื่อป้องกันการหลุดร่วงของผล และการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดการพึ่งพาสารเคมี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีและขายได้ราคาสูงกว่าเดิม จึงสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน
- สุขภาพดีขึ้นเนื่องจากลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหันมาใช้วิธีการทางชีวภาพหรือสารสกัดจากธรรมชาติ ส่งผลให้ลดความเสี่ยงต่อการได้รับสารเคมีสะสม ทั้งในด้านสุขภาพตนเองและครอบครัว
- ได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ ได้พัฒนาทักษะด้านวิชาการและเทคนิคการเกษตร สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ในแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้อื่นได้ศึกษาต่อ

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรรายอื่น

- เข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรเกษตรกรรายอื่นสามารถเข้ามาศึกษาดูงาน เรียนรู้เทคนิคการผลิต เช่น การเสียบยอดพืชตระกูลส้มบนตอที่แข็งแรง การดูแลมะม่วงเพื่อให้ได้ผิวสวย การจัดการศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในแปลงของตนเองได้
- ลดต้นทุนการผลิตเกษตรกรรายอื่นที่นำแนวทางของศูนย์ฯ ไปใช้ สามารถลดค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีและปรับปรุงวิธีการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้สามารถลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ในระยะยาว
- สร้างเครือข่ายและความร่วมมือ เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนรวมกลุ่มเพื่อจัดการด้านการตลาดร่วมกัน ซึ่งส่งผลดีต่อการต่อรองราคาผลผลิต

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน

- สร้างอาชีพและรายได้ในพื้นที่ กิจกรรมของศูนย์ฯ ช่วยสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพใหม่ เช่น การขยายพันธุ์ไม้ผล การแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจภายในชุมชน
- ชุมชนมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น เนื่องจากการลดการใช้สารเคมีและการใช้วิธีการผลิตแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้คุณภาพดิน น้ำ และอากาศในพื้นที่ดีขึ้น ส่งผลให้สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้นตามไปด้วย
- ชุมชนเข้มแข็งและร่วมมือ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมภายใต้ศูนย์ฯ ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านเศรษฐกิจและสังคม เกิดความสามัคคี และสร้างความสุขในชุมชน

สรุป

การดำเนินกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งต่อเกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรรายอื่น และชุมชนโดยรวม โดยช่วยยกระดับรายได้ คุณภาพชีวิต ความรู้ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างยั่งยืน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- ช่วยลดการใช้สารเคมีที่เป็นพิษ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการใช้สารเคมี มาใช้สารชีวภัณฑ์หรือสมุนไพรในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เช่น การทำน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ซึ่งช่วยลดปริมาณสารเคมีตกค้างในแปลงเกษตรและในผลผลิต ส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค เกษตรกรผู้ปฏิบัติงาน และสิ่งแวดล้อมโดยรวม

- ช่วยให้สิ่งแวดล้อมในพื้นที่มีสุขภาพดีขึ้น การลดใช้สารเคมีส่งผลให้ดินและน้ำในพื้นที่ไม่ปนเปื้อนสารพิษ ดินมีจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์เพิ่มมากขึ้น โครงสร้างดินร่วนซุย อากาศภายในแปลงเกษตรปลอดภัยต่อการสูดดมของเกษตรกรและชุมชนโดยรวม

- ช่วยลดขยะเปียกในชุมชน ได้มีการนำเศษผัก ผลไม้ และเศษอาหารจากครัวเรือนในชุมชน มาทำน้ำหมักชีวภาพหรือน้ำหมักสมุนไพรสำหรับใช้ในแปลงเกษตร ซึ่งช่วยลดปริมาณขยะเปียกที่ต้องกำจัด ลดปัญหากลิ่นเหม็น และลดภาระการจัดการขยะของชุมชน อีกทั้งน้ำหมักที่ได้ยังสามารถนำไปใช้แทนสารเคมีได้เป็นอย่างดี

- ส่งผลให้ชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น เนื่องจากลดการใช้สารเคมีอันตราย ลดปัญหาสารตกค้างในอาหารและสิ่งแวดล้อม จึงช่วยให้เกษตรกรและประชาชนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ลดความเสี่ยงต่อโรคที่เกิดจากการสัมผัสหรือบริโภคสารเคมี อีกทั้งยังสร้างความตระหนักรู้ให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- สร้างแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่น การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้และประสบความสำเร็จ กลายเป็นต้นแบบให้เกษตรกรรายอื่นในชุมชนเกิดความสนใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำเกษตรให้ปลอดภัยและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

- ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตขึ้นเองในพื้นที่ ช่วยลดการนำเข้าปุ๋ยเคมีจากภายนอก ลดต้นทุนการผลิต และช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาว รวมถึงลดการชะล้างของหน้าดินซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในระบบนิเวศ

- การนำเศษฟางหรือวัสดุฟางเหลือใช้ในชุมชนมาผลิตเป็นกระถางต้นไม้ปูนปั้นที่มีส่วนผสมของฟาง เนื่องจากฟางเป็นวัสดุที่ย่อยสลายได้ยาก การนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ช่วยลดปริมาณขยะฟางที่ต้องนำไปกำจัด ลดภาระการจัดการขยะของชุมชน และลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม



๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลี ได้จัดทำหลักสูตรเรียนรู้และฐานเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการทำการเกษตรในพื้นที่ และสอดคล้องกับพืชสินค้าหลักของ ศพก. เพื่อสำหรับเป็นจุดเรียนรู้ จุดถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร แก่เกษตรกรและประชาชนผู้มีความสนใจ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลี มีสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรและประชาชนผู้มีความสนใจในการทำเกษตร และสามารถรองรับการจัดกิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้หลักสูตรต่างๆ ตามโครงการส่งเสริมการเกษตรประจำปีงบประมาณ และการจัดโครงการอบรมถ่ายทอดความรู้ของหน่วยต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลี เป็นสถานที่ที่เกษตรกรทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุย และปรึกษาปัญหาที่พบในการทำเกษตร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการผลิต การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย รวมถึงปัญหาต้นทุนการผลิต หรือการตลาด อีกทั้งเป็นช่องทางให้เกษตรกรแจ้งปัญหาหรือร้องเรียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาศัตรูพืชระบาด ปัญหาสภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ หรือความเดือดร้อนด้านการผลิต เจ้าหน้าที่จะรวบรวมข้อมูลและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไขอย่างเหมาะสมและทันที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและด้านวิชาการเกษตร เป็นภารกิจสำคัญของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการรวบรวม เผยแพร่ และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ถูกต้องและทันสมัยให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบเอกสาร สื่อประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารออนไลน์ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น การอบรม สาธิต และการให้คำปรึกษาเชิงวิชาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะและเพิ่มศักยภาพในการผลิตแก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างสะดวก และนำไปประยุกต์ใช้ในแปลงของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพชีวิตและการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน



๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลี ได้มีการส่งเสริมการปลูกมะม่วงและมีการดูแลสวนและผลผลิตอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกษตรกรพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน GAP เพื่อให้สินค้าปลอดภัยและมีคุณภาพ รวมทั้งให้คำแนะนำการผลิตมะม่วงให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน GAP เพื่อให้เกษตรกรได้นำความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับถ่ายทอดไปใช้ผลิตมะม่วงในแปลงของตนเองได้ ซึ่งปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มได้รับมาตรฐาน GAP มากกว่าร้อยละ ๕๐

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลี มีการส่งเสริมในเรื่องการตลาดและในการจัดการแหล่งรวบรวมผลผลิตของเกษตรกรในการจำหน่ายสินค้าผลผลิตของชุมชนในชุมชนนอกชุมชนผ่านพ่อค้าคนกลาง

๔.๑.๘ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

นายสมชาย อนุพันธ์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลี เป็นผู้มีความใฝ่รู้ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยเข้าร่วมเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อต่างๆและ การอบรมหลักสูตรต่างๆ ที่จัดโดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเข้าร่วมประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ทั้งระดับจังหวัด และระดับอำเภอ รวมทั้งนำความรู้และข้อมูลด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์มาพัฒนาตนเองและถ่ายทอดให้กับสมาชิก ศพก. เกษตรกรในพื้นที่ และประชาชนที่มีความสนใจด้านการเกษตร รวมทั้งต่อยอดใน ศพก.ได้

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน
สมาชิกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ สามารถให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จนทำให้เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น การดำเนินงานของศูนย์ฯ ที่มีกิจกรรมครอบคลุมในทุกพื้นที่ ส่งผลให้ประชาชนทั้ง ๑๑ หมู่บ้านของตำบลบางโฉลงเกิดความสามัคคี กลมเกลียวแน่นแฟ้นกันประดุจญาติพี่น้อง

การรวมกลุ่มกันภายใต้ศูนย์ฯ ทำให้สมาชิกเกิดความอบอุ่นใจ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวเมื่อพบปัญหา เพราะสามารถปรึกษาและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ลดความจำเป็นในการลองผิดลองถูกเอง อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้แนวทางสำเร็จรูปจากผู้ที่มีประสบการณ์ จึงนำไปสู่ความสำเร็จที่รวดเร็วและยั่งยืน

สมาชิกบางรายเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ฯ เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของบิดา ทำให้เกิดความเข้าใจและความภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมของตนมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน สมาชิกบางรายรู้สึกภูมิใจที่สามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เดิมซึ่งเคยเป็นบ่อปลา ให้กลายเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อส่งออกและจัดจำหน่ายสู่สังคม อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญให้กับผู้ที่สนใจศึกษาการปฏิบัติตามหลักเกษตรอินทรีย์

นอกจากนี้ สมาชิกบางส่วนยังรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเก็บเกี่ยวผักสวนครัวจากแปลงของตนเองและนำไปจำหน่ายในตลาด สะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงและยั่งยืนของอาชีพเกษตรกรรม และความสำเร็จในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาและขับเคลื่อนงานด้านเกษตรในชุมชนได้อย่างแท้จริง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

นายสมชาย อนุพันธ์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอ บางพลี เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และได้รับการยอมรับจากสมาชิก โดยในอดีตเคยดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ก่อนที่จะเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นผู้มีจิตอาสา มีความเสียสละช่วยเหลือสังคมต่อส่วนรวมผ่านการดำเนินกิจกรรมในชื่อ **ชมรมสุขภาพบุรุษชนคนบางโฉลง** สามารถให้คำแนะนำและสรุปผลจากการประชุมเพื่อบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งเป็นวิทยากรที่ให้การสนับสนุนจากทั้งจากภาครัฐและเอกชน การประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ทั้งระดับจังหวัด และระดับอำเภอ มาถ่ายทอดให้กับสมาชิก และเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. และถ่ายทอดให้สมาชิกนำไปปฏิบัติในการผลิตสินค้าเกษตรของตนเองได้

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

นายสมชาย อนุพันธ์ ได้แสดงถึงความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง โดยได้อุทิศพื้นที่บริเวณบ้านและแปลงเกษตรของตนเอง จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอบางพลี เพื่อใช้เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยมีได้ปิดบังหรือหวงความรู้แต่อย่างใด หากแต่มีความยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่มี ให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษา เรียนรู้ และนำไปปรับใช้ต่อยอดในแปลงเกษตรของตนเองได้จริง

ภายในศูนย์ฯ มีฐานเรียนรู้หลายด้าน อาทิ การเสียบยอดมะนาวบนตอมะขวิด การเผาถ่าน ชุปเปอร์ชัน การทำน้ำส้มควันไม้ การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ชีวภาพ ตลอดจนการขยายพันธุ์ฟัซังโรง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตภายในครัวเรือนได้อย่างเป็นรูปธรรม สร้างประโยชน์ให้กับเกษตรกรและชุมชนในอำเภอบางพลีอย่างกว้างขวาง



ซึ่งการตัดสินใจทิศทางพื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์ฯ นี้ มิใช่เพียงการตัดสินใจส่วนบุคคลเท่านั้น หากแต่ได้รับความเห็นชอบและการสนับสนุนจากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งต่างมีความยินดีและตั้งใจที่จะสืบสานและดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางพลีต่อไปด้วยความมุ่งมั่น เพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อพี่น้องเกษตรกรและชุมชนโดยรวม ซึ่งสะท้อนถึงจิตวิญญาณแห่งการเสียสละ ความเอื้ออาทร และความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรอย่างแท้จริง

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นลำดับแรก กินในสิ่งที่เราปลูกและสร้างขึ้นเอง เพื่อลดรายจ่ายและสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว เมื่อมีผลผลิตเหลือจึงนำออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้เสริม ไม่ทำเกินกำลังหรือเกินศักยภาพที่มีอยู่ พัฒนาและปรับปรุงการทำงานแบบค่อยเป็นค่อยไป บนพื้นฐานของความรู้ ความรอบคอบ และความพอประมาณ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม

สิ่งสำคัญอีกประการคือ การสร้างความสามัคคีและเอื้ออาทรภายในกลุ่มเกษตรกร เชื่อว่าการช่วยเหลือกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ จะทำให้ทุกคนสามารถก้าวข้ามอุปสรรค และประสบความสำเร็จร่วมกันได้เร็วขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างความเข้มแข็งและความสุขให้กับชุมชนโดยรวม

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นายนิพัทธ์พงษ์ โชติวงษ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๒. นายวรกานต์ ตั้งปทุม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๓. นางสาวปณณิศา เขาว์ช่างเหล็ก นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ดำเนินการถอดบทเรียนโดยจัดประชุมสมาชิก ศพก. ในรูปแบบการระดมความคิดเห็น (Brainstorming) ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลลงบนกระดาษฟาง เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลได้ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลระหว่างการบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสะท้อนข้อเท็จจริงมากที่สุด



๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

ในการดำเนินการถอดบทเรียน พบว่าสมาชิกยังไม่สามารถให้ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับผลผลิต และราคาจำหน่ายมะม่วงได้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ เนื่องจากมะม่วงซึ่งเป็นสินค้าหลักของศูนย์ มีลักษณะการออกผลผลิตแบบทยอยหลายรอบภายในฤดูกาลเดียว ส่งผลให้การรวบรวมข้อมูลมีความซับซ้อน นอกจากนี้ ข้อมูลต้นทุนการผลิต ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ปุ๋ย ยา และค่าบริหารจัดการ ยังอยู่ในลักษณะของการประมาณการ ไม่สามารถระบุรายละเอียดเชิงตัวเลขได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดทำแบบฟอร์มหรือคู่มือการบันทึกข้อมูลต้นทุนและผลผลิตที่เป็นมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลของสมาชิกอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้มีการจดบันทึกข้อมูลในทุกระยะของการผลิต อีกทั้งควรพิจารณากำหนดช่วงเวลาในการถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับรอบการผลิตของมะม่วง โดยเลือกช่วงเวลาหลังสิ้นสุดฤดูกาลผลิต เพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและถูกต้องยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจพิจารณาจัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีต้นทุนเบื้องต้นแก่สมาชิก เพื่อยกระดับความสามารถในการรายงานข้อมูลที่ต้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ในระยะยาว

ภาคผนวกแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.หลัก
และส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.หลัก

